

Bewonersparticipatie tussen onderschatten en overvragen

KISS – conferentie Zwolle

26 november 2009

Evelien Tonkens

Universiteit van Amsterdam

www.actiefburgerschap.nl

Opbouw presentatie

- Stimuleren van bewonersparticipatie inzichten uit recente onderzoeken :
- Formele burgerinitiatieven
- Informele burgerinitiatieven
  - Spontane informele burgerinitiatieven
  - Bewonersbudgetten

Formele burgerinitiatieven:

Weinig gebruikt, minst door allochtonen en jongeren

- Meeste initiatieven afgewezen door de raad
- Enthousiasme onder gemeentesecretarissen afgenomen: nuttig instrument, vond
- 87% in 2004,
- 64% in 2009
- Ook burgers teleurgesteld: *‘enige burgerinitiatief waar ik nog aan mee zou doen: voor afschaffing van het burgerinitiatief’*

Informele, 'spontane' burgerinitiatieven:

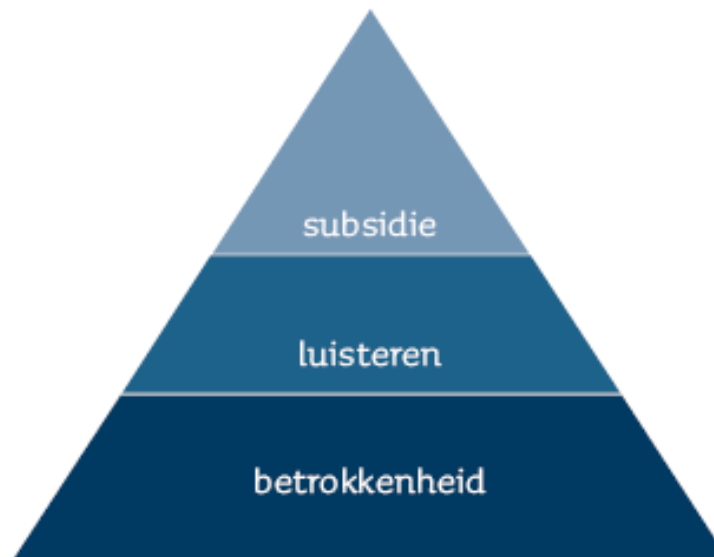
Onderzoek; 386 initiatieven (Hurenkamp, Tonkens, Duyendak, *Wat burgers bezielt*)

- Zelden spontaan
- 2/3 hoger opgeleid
- 60% denkt niet aan stoppen
- Overheid **niet aanvallen maar aanvullen**: 2/3 gericht op leefbaarheid/ onderlinge hulp
- gemis aan **vreedzaam ruziemaken**

burgerinitiatieven: **behoeftepiramide**

- Oplopende behoeften:

Figuur 10. De behoeftepiramide van burgerinitiatieven.

Bewonersbudgetten:

- Enthousiasme onder gemeenten en bewoners groot:
- ‘**Zeer nuttig**’ volgens gemeenten;
- Groot aantal aanvragen

Bewonersbudgetten meest ingezet voor:

1. Fysieke voorzieningen (28 %)
2. Ontmoeting (27%)
3. Kunst en cultuur (20%)
4. Educatie en arbeid (12%)
5. Sport en spel (10%)
6. Gezondheid (2%)
7. Actie en protest (1%).

Kwaliteit bewonersbudgetten

Kwaliteit= toegankelijkheid, empowerment, democratisch gehalte

Toegankelijkheid= gemeten aan:

1. **Emancipatiegraad**: toegankelijk voor mensen die in beperkte mate de eigen problemen articuleren en agenderen;
2. **Sociaal netwerk**: toegankelijk voor mensen met een beperkt sociaal netwerk,
3. **Bureaucratische competenties**: toegankelijk voor laaggeletterden
4. **Reflexiviteit**: toegankelijk voor mensen met beperkte mate van erkenning van problemen van derden/ bredere algemene belang en de eigen rol daarin
5. **Organisatiegraad**: toegankelijk voor mensen die nauwelijks georganiseerd zijn

(criteria ontwikkeld en getoetst in Evaluatie Fonds Burgerschap Den Haag oiv. Gemeente Den Haag, en Evaluatie eerste fase voucherregeling, i.o.v Min van WWI)

Initiatiefnemers Eindhoven Doornakkers

Leden Regiegroep Doornakkers

Initiatiefnemers Hengelo Zuid

Initiatiefnemers Groningen

Initiatiefnemers Hengelo Zuid

Kwaliteit 1: Toegankelijkheid

- **Besluitvorming:** toegankelijkheid redelijk hoog, mits:
  - Regiegroepen = bewoners beslissen over besteding:
  - mix maken van buurtburgemeesters versus nieuwkomers: beiden afzonderlijk vragen
- **Aanvragen:** toegankelijkheid doorgaans hoog
  - Veel bewoners actief, diverse achtergronden
  - Toegankelijkheid aanvragen hoger mits:
    - *Gekke Henkie*: brievenbus in de wijk, één zinnetje volstaat
    - Onmiddellijke hulp bij aanvragen
    - Geen geld maar waardebonnen
    - Inhoudelijke criteria voor toekenning; anders pech voor wie toevallig later is
      - Anderzijds: te hoge eisen (Den Haag: mengen bevolkingsgroepen) belemmert toegankelijkheid voor zich kort emanciperende groepen

Kwaliteit 2: Empowerment

- Empowerment= mensen helpen om 5 aspecten van toegankelijkheid te ontwikkelen:
  - Emancipatiegraad
  - Sociaal netwerk
  - Bureaucratische competenties
  - Reflexiviteit
  - Organisatiegraad

Betere toegankelijkheid -> hogere eisen aan empowerment.

Kwaliteit 2: Empowerment

Kwaliteit itv empowerment: redelijk hoog

- Bewoners ervaren aanvragen en besluiten als **leerzaam**
- Begeleiding **opbouwwerk** cruciaal: vaak onvoldoende menskracht begroot
- Aantal conflicten tot nu toe beperkt

Empowerment groter naarmate:

- meer **inhoudelijke criteria** gesteld aan besteding budgetten -> leereffect groter
- Opbouwwerk meer menskracht beschikbaar heeft

Kwaliteit 3: Democratisch gehalte

Kwaliteit democratisch gehalte: **matig**

- **Vaak geen regiegroepen:** gemeente beslist
- **Regiegroepen: reeds actieven;** niet altijd buurtburgemeesters. Stap afzijdigheid -> regiegroepen te groot
- **Criteria voor toekenning te breed:**
  - Hoe selecteren?
  - Geen democratisch debat
  - Zelden wijkraadpleging

Kwaliteit democratisch gehalte **hoger** mits:

- Regiegroepen
- inhoudelijke criteria: -> meer creativiteit, meer debat, bredere democratische legitimatie
- Selectieve wijkraadpleging

Conclusie kwaliteit bewonersbudgetten:

- Kwaliteit itv. toegankelijkheid, empowerment en democratisch gehalte **redelijk hoog**:

Bewonersbudgetten zinvol?

- Budgetten **activerend**: latent vrijwilligerspotentieel ontluikt
- **Nieuwe bewoners** activeren mogelijk, mits toegankelijkheid en empowerment geregeld
- **Begeleiding** van opbouwwerk cruciaal
- **Verbinding** tussen groepen: niet in aanvragen, wel mogelijk in uitvoering
- Kansen voor **democratisch debat** over kwaliteit van leven; moet wel georganiseerd

